

► Themabrief: **Bevolking**
DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

PSO is het strategisch advies- en onderzoeksbureau van DSO; PSO onderzoekt, verzamelt en ontsluit informatie en adviseert over strategie, innovatie en de programmering van DSO-projecten.

Maart 2020

Oost-Europeanen in Den Haag 2019

Inleiding

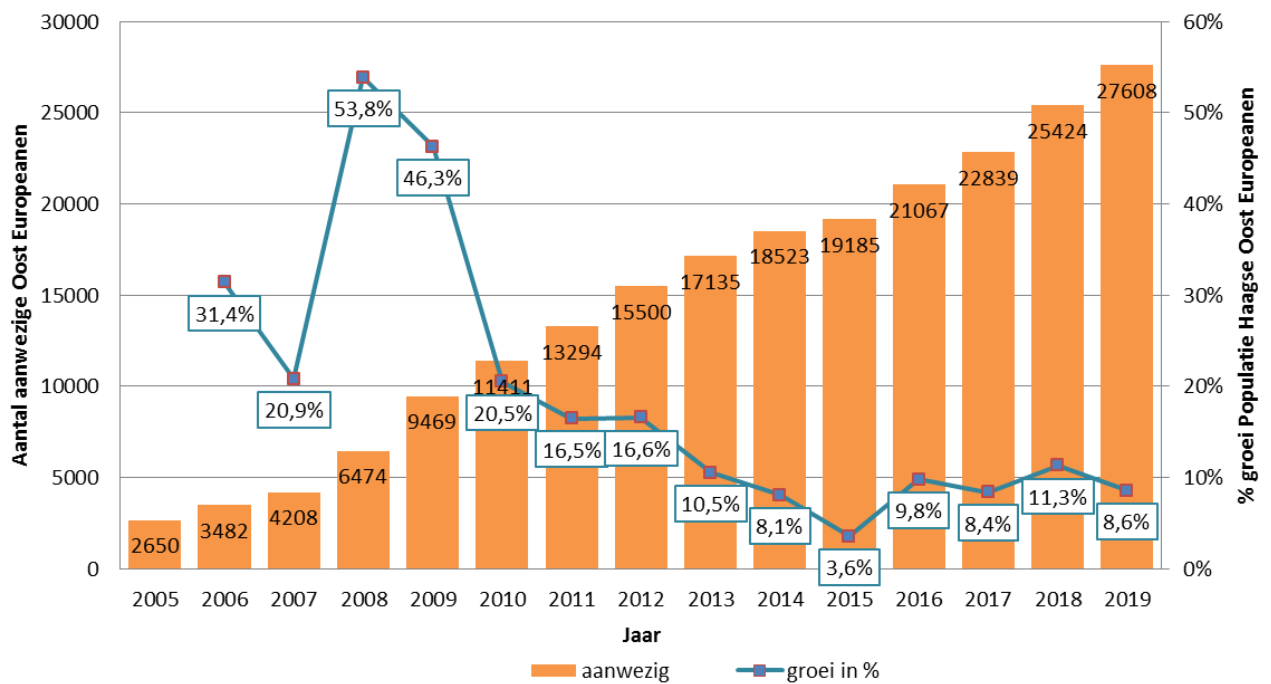
De omvang en samenstelling van de bevolking is van grote betekenis voor gemeentelijk beleid en gemeentelijke dienstverlening. Om tijdig op veranderingen in te kunnen spelen is inzicht nodig hoe de bevolking zich in de toekomst ontwikkelt en van samenstelling verandert. Daarom wordt door DSO/PSO jaarlijks een bevolkingsprognose opgesteld. Een belangrijke maar lastig te voorspellen factor in die prognose is de ontwikkeling van de buitenlandse migratie. In 2008 is in die migratie een trendbreuk opgetreden die vooral betrekking heeft op migranten afkomstig uit diverse Oost-Europese landen¹ van de Europese Unie (EU). Sinds 2004 is het voor inwoners uit een groot aantal Oost-Europese landen mogelijk om binnen de EU vrij te reizen. In 2005 telde Den Haag op basis van nationaliteiten² 2.650 inwoners afkomstig uit één van de Oost-Europese landen. Deze groep is gegroeid tot 27.608 per 1 januari 2019 (figuur 1). Dit is 4,8% van de Haagse bevolking. Deze Kenniswijzer geeft inzicht in de stand van zaken van de Oost-Europese Hagenaars³ op 1 januari 2019 en laat de achtergronden van de groei en ontwikkeling zien. Vanwege het belang van de migratie van Oost-Europeanen voor de Haagse bevolkingsgroei wordt er jaarlijks een Kenniswijzer opgesteld om de belangrijkste ontwikkelingen zichtbaar te maken.

¹ Personen met een nationaliteit van een van de volgende landen worden meegenomen in de definitie van Oost-Europeaan: Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Kroatië en Tsjechië

Sinds 2014 wordt de 2^e of volgende nationaliteit niet meer opgenomen in de bevolkingsregistratie. Oost-Europeanen die naast een Nederlandse nationaliteit ook een 2^e nationaliteit hebben, staan vanaf 2015 geregistreerd als Nederlander.

³ Personen met een Oost-Europese nationaliteit die ingeschreven zijn (geweest) als inwoner van Den Haag.

Figuur 1. Groei Oost-Europeanen in Den Haag

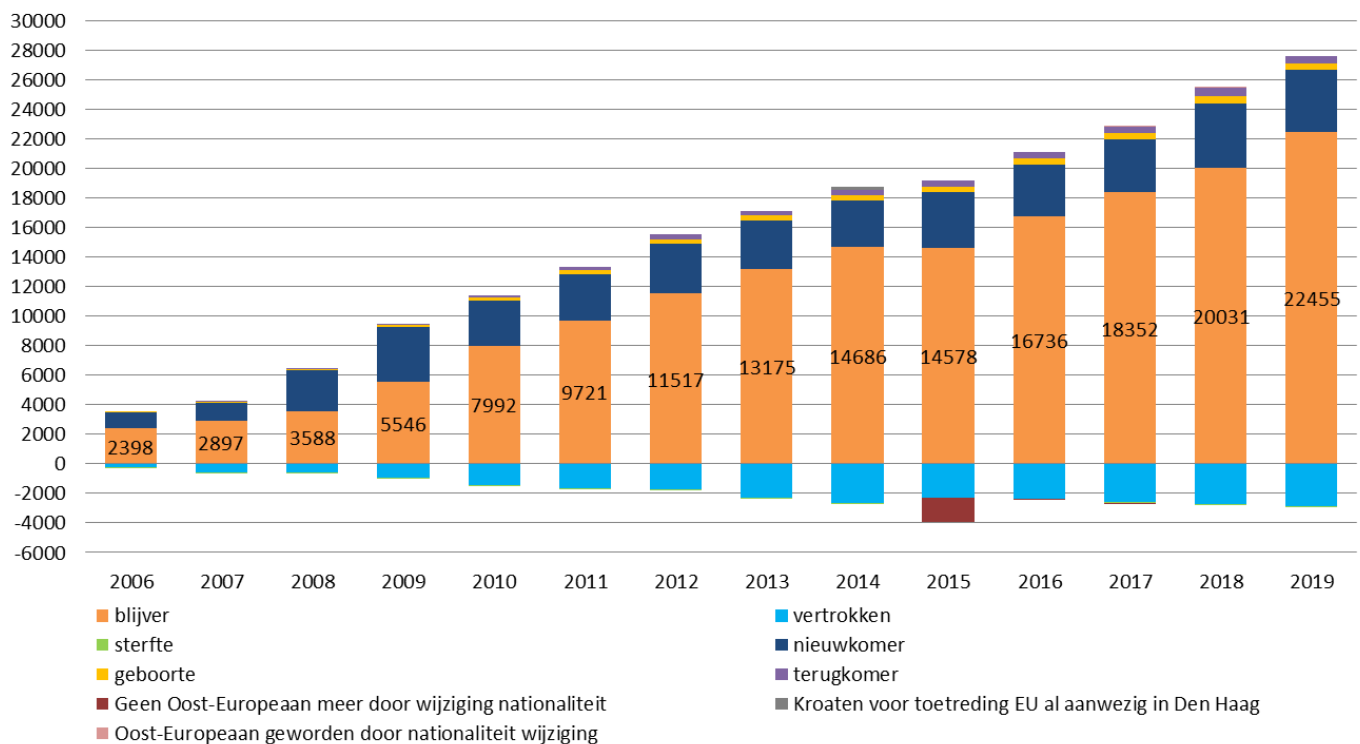

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

De groei van de Oost-Europese Hagenaars bestaat uit verschillende componenten. Elk jaar vestigen zich Oost-Europeanen in Den Haag, vertrekken er mensen, worden er kinderen geboren en sterft ook een aantal mensen uit deze groep. Daarnaast bestaat een deel van de groep uit blijvers. Onder blijvers verstaan we de mensen die bijvoorbeeld in op 1 januari 2018 in de Haagse Basisregistratie Personen (BRP) waren ingeschreven en dat ook op 1 januari 2019 waren. Figuur 2 laat het verloop van de groei zien. Er waren bijvoorbeeld op 1 januari 2019 in totaal 27.608 Oost-Europeanen woonachtig in Den Haag (zie figuur 1). Hiervan waren er 22.455 blijvers (zie figuur 2). Dit wil zeggen dat er 22.455 Oost-Europeanen op 1 januari 2019 aanwezig waren die er op 1 januari 2018 ook waren⁴. Figuur 2 laat ook zien dat een groot aantal Oost-Europeanen Den Haag weer verlaat, in 2018 waren dat er 2.885.

⁴ Het aantal blijvers lijkt te zijn afgenomen in 2015, dit komt echter door een administratieve wijziging in de definitie van nationaliteit. 1632 Haagse Oost-Europeanen in 2014 zijn in 2015 administratief geen Oost-Europeaan meer maar alleen nog Nederlander. Ditzelfde geldt voor 92 Haagse Oost Europeanen die vanaf 2016 niet meer onder de definitie van Oost Europeaan vallen.

Figuur 2. Componenten van de groei

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Leeftijd en geslacht

Vanaf 2006 zijn er elk jaar meer Oost-Europese Haagse vrouwen aanwezig dan mannen. Wel valt te constateren dat dit verschil in de loop van de tijd kleiner is geworden, het aandeel mannen is gestegen van 38% in 2015 naar ruim 49% in 2019. Dit maakt dat er in 2019 slechts nog 2% meer mannen zijn dan vrouwen. Het aantal Oost-Europese Hagenaars is gemiddeld over de gehele periode genomen verdeeld over 47% mannen en 53% vrouwen (zie tabel 1).

Bijna 37% van de Oost-Europese Hagenaars is tussen de 30 en 44 jaar (zie tabel 2). Dit is over de gehele periode 2005-2019. Daarnaast is de groep 19-29 jaar ook relatief groot. Het aandeel Oost-Europeanen dat in Den Haag is komen wonen, dat ouder is dan 67 jaar, is beperkt maar loopt sinds een dieptepunt in 2015 weer iets op. De samenstelling van de Oost-Europese Hagenaars verschilt qua leeftijd en geslacht met die van de overige Haagse bevolking. Gemiddeld genomen zijn de Oost-Europese Hagenaars jonger dan de overige Hagenaars. Namelijk een gemiddelde van 29,7 jaar bij de Oost-Europese Hagenaars tegenover 38,6 jaar bij de overige Haagse bevolking. De Poolse Hagenaars zijn gemiddeld genomen het jongst, namelijk een leeftijd van 28,9 jaar. De gemiddelde leeftijd van de Haagse bevolking is in de periode 2005-2019 gestegen van 37,8 naar 38,6 jaar. Wat opvalt, is dat de Oost-Europeanen in Den Haag niet alleen gemiddeld jonger zijn maar dat ook de gemiddelde leeftijd daalt over de periode 2005-2015. Vanaf 2016 loopt de gemiddelde leeftijd weer op, blijft deze lager dan in 2005.

Tabel 1 Oost-Europeanen in Den Haag naar geslacht (periode: 2005-2019 per 1-1)

Jaar	man	aandeel	vrouw	aandeel	totaal
2005	1010	38,11%	1640	61,89%	2650
2006	1509	43,34%	1973	56,66%	3482
2007	1934	45,96%	2274	54,04%	4208
2008	3202	49,46%	3272	50,54%	6474
2009	4745	50,11%	4724	49,89%	9469
2010	5660	49,60%	5751	50,40%	11411
2011	6356	47,81%	6938	52,19%	13294
2012	7385	47,65%	8115	52,35%	15500
2013	8093	47,23%	9042	52,77%	17135
2014	8699	46,96%	9824	53,04%	18523
2015	9120	47,54%	10065	52,46%	19185
2016	10008	47,51%	11059	52,49%	21067
2017	10939	47,90%	11900	52,10%	22839
2018	12277	48,29%	13147	51,71%	25424
2019	13527	49,00%	14081	51,00%	27608

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

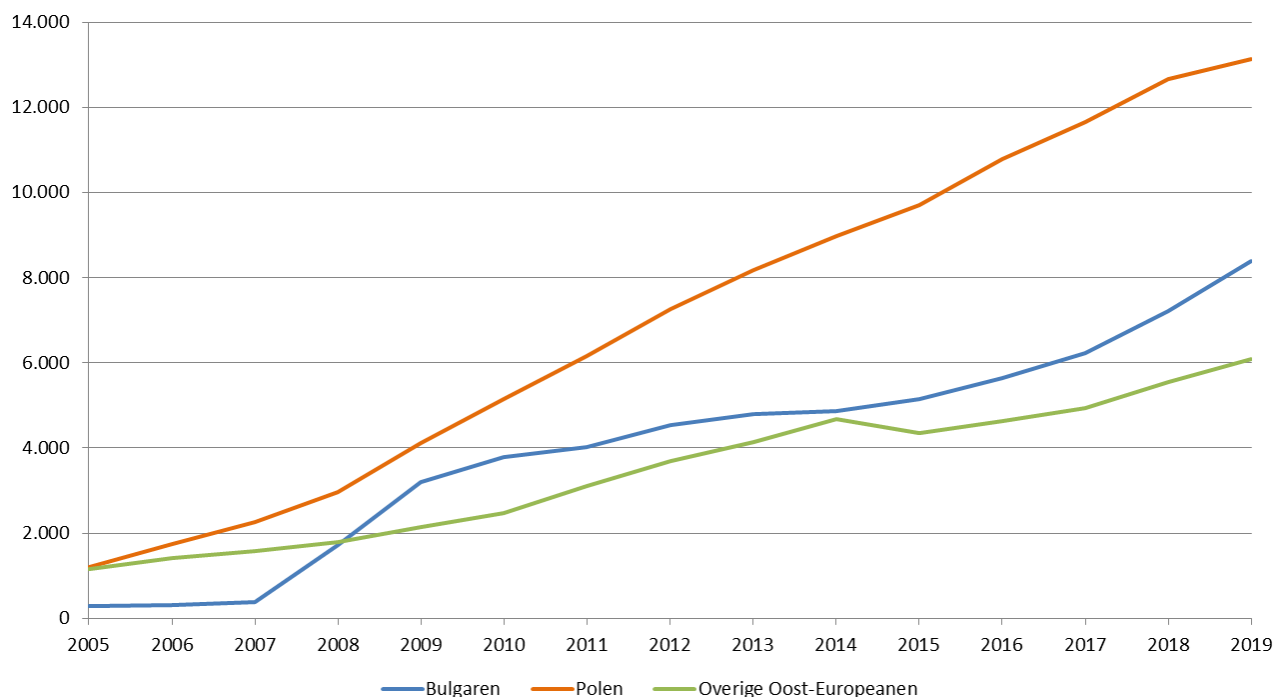
Tabel 2 Oost-Europeanen in Den Haag naar leeftijd (periode: 2005-2019 per 1-1)

	baby's en peuters (0- 3 jr.)		basisonder wijs (4-11 jr.)		vervolgond erwijs (12- 18 jr.)		jongeren (19-29 jr.)		middelbaar jong (30-44 jr.)		middelbaar oud (45-67 jr.)		bejaarde n (67+)		totaal
2005	125	5%	176	7%	129	5%	919	35%	858	32%	375	14%	68	3%	2650
2006	161	5%	222	6%	145	4%	1250	36%	1177	34%	451	13%	76	2%	3482
2007	204	5%	290	7%	170	4%	1435	34%	1515	36%	514	12%	80	2%	4208
2008	276	4%	453	7%	287	4%	2116	33%	2500	39%	756	12%	86	1%	6474
2009	451	5%	630	7%	453	5%	3118	33%	3730	39%	1001	11%	86	1%	9469
2010	669	6%	757	7%	565	5%	3693	32%	4371	38%	1262	11%	94	1%	11411
2011	882	7%	969	7%	666	5%	4192	32%	5011	38%	1476	11%	98	1%	13294
2012	1068	7%	1138	7%	818	5%	4896	32%	5749	37%	1733	11%	98	1%	15500
2013	1256	7%	1380	8%	921	5%	5196	30%	6331	37%	1950	11%	101	1%	17135
2014	1379	7%	1554	8%	1011	5%	5369	29%	6814	37%	2281	12%	115	1%	18523
2015	1333	7%	1558	8%	964	5%	5700	30%	7270	38%	2325	12%	35	0%	19185
2016	1506	7%	1741	8%	1130	5%	5963	28%	8033	38%	2650	13%	44	0%	21067
2017	1620	7%	1948	9%	1215	5%	6138	27%	8765	38%	3101	14%	52	0%	22839
2018	1860	7%	2247	9%	1299	5%	6558	26%	9776	38%	3618	14%	66	0%	25424
2019	1888	7%	2489	9%	1424	5%	6774	25%	10743	39%	4215	15%	75	0%	27608

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Herkomst en nationaliteit

Figuur 3. Oost-Europeanen naar nationaliteit

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

De meeste Oost-Europese Hagenaars zijn afkomstig uit Polen, op 1-1-2019 is dit aandeel 48%. Daarnaast vormen de Bulgaren ook een grote groep binnen Den Haag. Tot en met 2007 is het aandeel Bulgaarse Hagenaars nog relatief klein (tussen de 8% en 10%). Vanaf 2008 neemt het aandeel Bulgaren toe tot 30% op 1-1-2019. Dit houdt verband met de toetreding van Bulgarije tot de EU. In tabel 3 zijn de nationaliteiten van de Oost Oost-Europeanen in Den Haag te zien.

Tabel 3. Oost-Europeanen in Den Haag naar nationaliteit (periode 2005-2019, per 1-1)

Nationaliteit	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Polen	826	1.349	1.859	2.588	3.721	4.734	5.729	6.807	7.696	8.464	9.695	10.786	11.661	12.659	13.126
NL+ Polen	381	404	395	388	405	420	433	463	490	514	--	--	--	--	
Subtotaal Polen	1.207	1.753	2.254	2.976	4.126	5.154	6.162	7.270	8.186	8.978	9.695	10.786	11.661	12.659	13.126
Bulgarije	170	195	255	1.577	3.062	3.625	3.860	4.365	4.568	4.600	5.144	5.638	6.230	7.219	8.382
NL+ Bulgarije	116	113	120	133	143	158	160	168	233	273	--	--	--	--	
Subtotaal Bulgaren	286	308	375	1.710	3.205	3.783	4.020	4.533	4.801	4.873	5.144	5.638	6.230	7.219	8.382
Slowakije	120	272	375	374	433	430	480	483	524	548	611	659	679	701	727
NL+ Slowakije	14	14	15	15	23	30	27	29	42	41	--	--	--	--	
Tsjechië	111	122	132	167	190	186	197	217	203	210	240	240	271	284	323
NL+ Tsjechië	29	29	28	32	38	41	43	40	42	42	--	--	--	--	
Slovenië	12	15	17	18	20	24	28	49	48	50	56	69	70	91	99
NL+ Slovenië	9	11	11	11	11	11	11	10	11	8	--	--	--	--	
Kroatie	--	--	--	--	--	--	--	--	--	113	131	152	155	211	232
NL + Kroatie	--	--	--	--	--	--	--	--	--	114	--	--	--	--	499
Letland	23	38	35	28	53	86	234	269	326	354	362	386	406	466	499
NL+ Letland	3	2	3	3	3	5	5	5	8	10	--	--	--	--	
Estland	29	38	33	36	43	63	127	169	135	160	170	175	159	172	177
NL+ Estland	3	4	4	7	7	8	7	7	7	7	--	--	--	--	
Litouwen	88	109	122	153	197	251	338	444	528	563	603	640	688	737	782
NL+ Litouwen	2	4	4	3	4	3	5	5	8	11	--	--	--	--	
Hongarije	96	118	132	167	274	401	586	792	952	1035	1141	1201	1220	1323	1442
NL+ Hongarije	255	257	257	251	255	269	266	280	289	286	--	--	--	--	
Roemenië	175	190	213	324	392	465	543	660	765	847	1032	1121	1300	1561	1819
NL+ Roemenië	188	198	198	199	195	201	215	238	260	273	--	--	--	--	
Subtotaal overige Oost Europeanen	1.157	1.421	1.579	1.788	2.138	2.474	3.112	3.697	4.148	4.672	4.346	4.643	4.948	5.546	6.100
Totaal	2.650	3.482	4.208	6.474	9.469	11.411	13.294	15.500	17.135	18.523	19.185	21.067	22.839	25.424	27.608

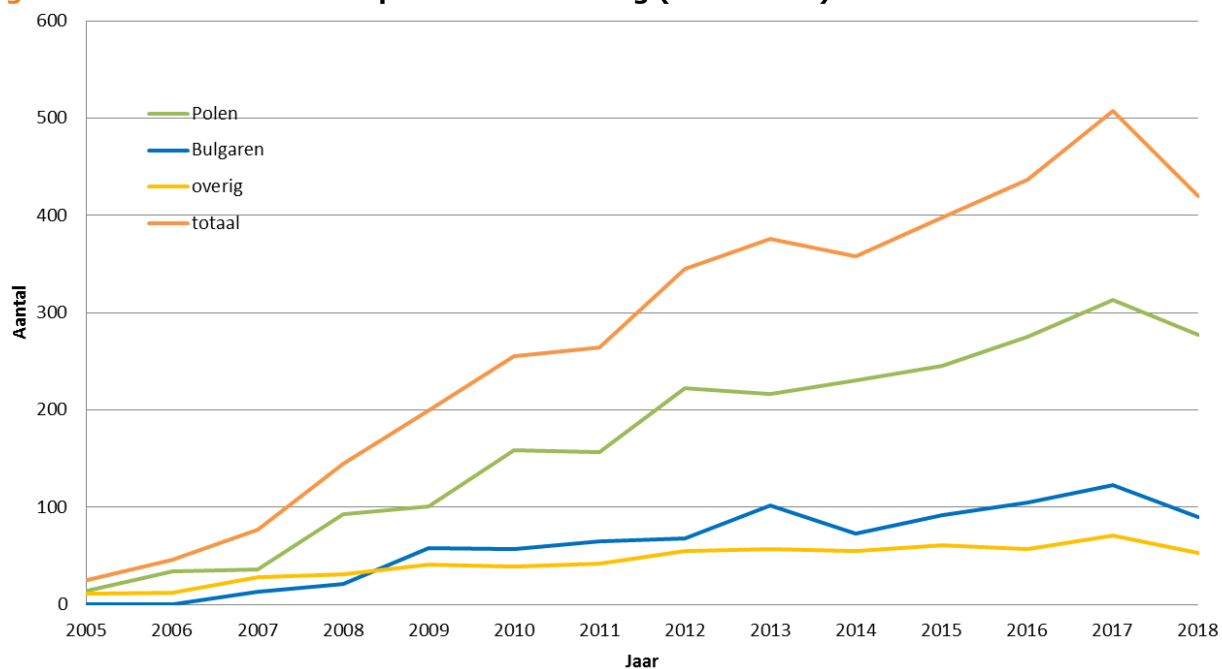
Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Componenten van de bevolkingsontwikkeling

Een aantal Oost-Europese Hagenaars vertrekt ook weer uit Den Haag, maar een deel hiervan keert soms ook weer terug naar Den Haag. Het aantal overleden Oost-Europeanen is vrij klein. Dit heeft te maken met het beperkte aantal ouderen onder hen (zie ook weer figuur 2).

Het aantal Oost-Europese Hagenaars neemt niet alleen toe door een vestigingsoverschot, er is ook sprake van natuurlijke aanwas. De Oost-Europeanen die zich in Den Haag vestigen krijgen in de loop van de tijd kinderen, wat ook bijdraagt aan de groei van deze groep Hagenaars. Het aantal geboortes neemt, met uitzondering van een kleine krimp in 2014, tot 2017 elk jaar toe (figuur 4). Een verklaring hiervoor is het grote aantal Oost-Europeanen in de vruchtbare leeftijd tussen de 25-39 jaar. Dit is gemiddeld genomen de groep mensen die kinderen krijgen. In 2018 loopt het aantal geboortes iets terug, er is sprake van een daling van 87 geboortes ten opzichte van het jaar daarvoor.

Figuur 4. Geboorte Oost-Europeanen in Den Haag (2005-2018)

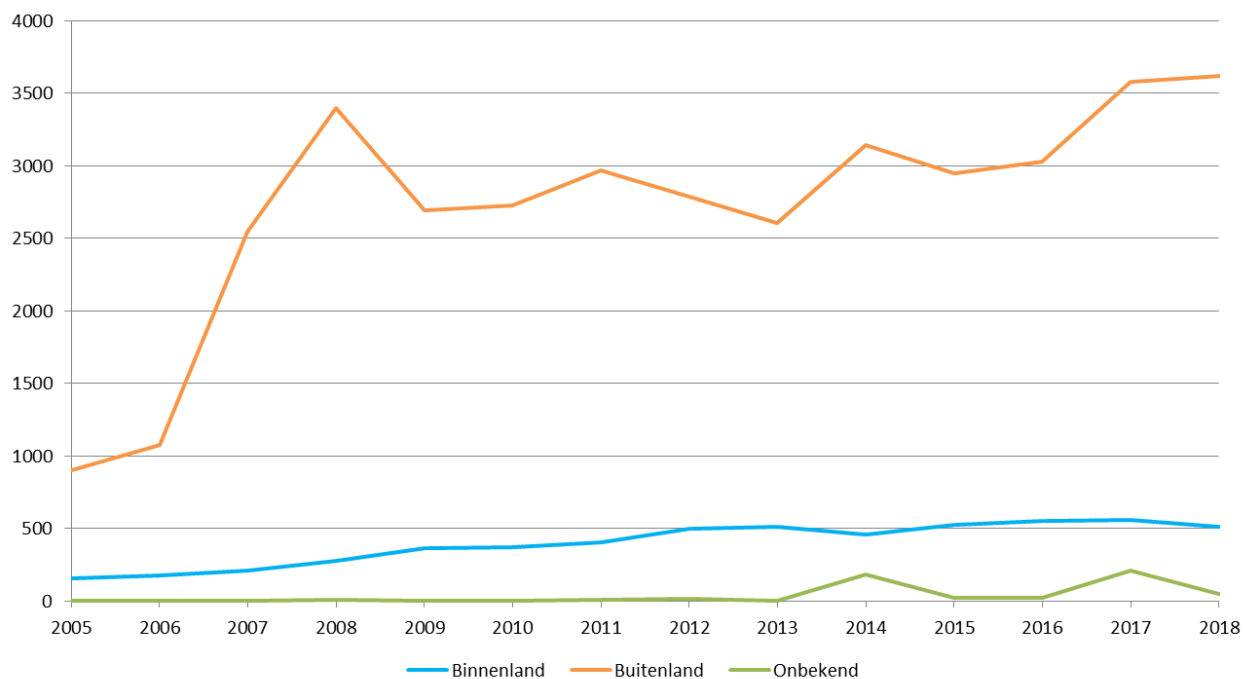

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Vestigers

De meeste Oost-Europeanen (87%) die zich in 2018 in Den Haag vestigen zijn afkomstig uit het buitenland (figuur 5). Ze komen zowel uit Europese landen als vanuit buiten Europa, maar logischerwijs voornamelijk uit Oost-Europese landen. Gemiddeld komt 79% van de vestigers gedurende de jaren 2005-2018 uit Oost-Europese landen. De piek die in figuur 5 is te zien vanaf 2006 tot en met 2008 is te verklaren door de toetreding en de versoepeling van de wet- en regelgeving wat betreft Oost-Europeanen binnen de EU.

Figuur 5. Herkomst vestigers binnenland en buitenland (2005-2018)

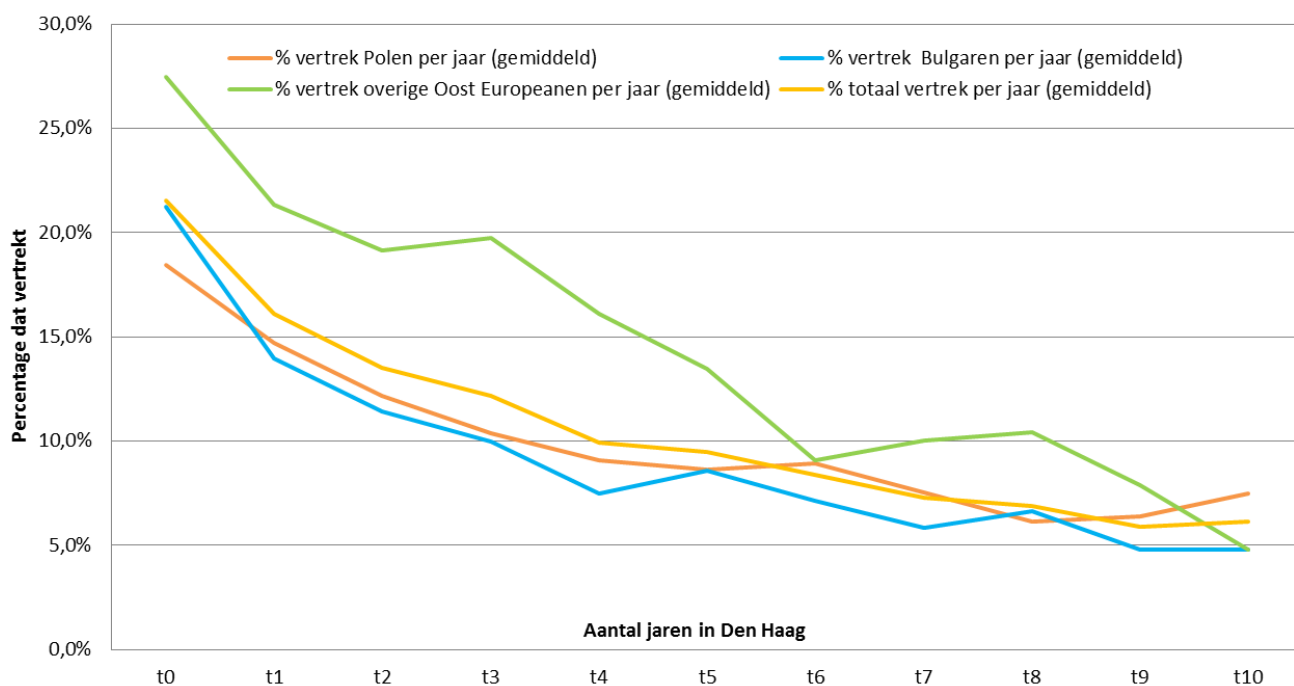
Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Van de vestigers die uit Nederland komen komt het grootste deel uit regio Haaglanden. Vanuit deze regio komen de meeste Oost-Europeanen uit de gemeente Westland.

Verblijfsduur en vertrek

Zoals aangegeven vertrekt een deel van de binnengekomen Oost-Europeanen in Den Haag ook weer uit de stad. Gemiddeld genomen vertrekt 1 op 5 Oost-Europese Hagenaars na het eerste jaar. De vertrek kans neemt af naarmate mensen langer gevestigd zijn in Den Haag. Wanneer er gekeken wordt naar de vertrek kans van de Polen en Bulgaren (zie figuur 6), dan blijkt dat zij een aanzienlijk kleinere kans hebben om weer te vertrekken dan de overige Oost-Europese Hagenaars. Van de vertrekkers blijkt een ruime meerderheid terug te gaan naar Oost-Europa. Een kwart vestigt zich elders in Nederland, waarvan de helft elders in de regio Haaglanden. Als we zien dat na 5 jaar meer dan de helft van de nieuwkomers nog aanwezig is, en de vertrek kans gemiddeld genomen onder de 10% is, dan kunnen we ervan uitgaan dat de kans erg groot is dat zij zich permanent vestigen in Den Haag en min of meer dezelfde vertrek kans hebben bereikt als de gemiddelde Hagenaar.

Figuur 6. Vertrek kans Oost-Europeanen uit Den Haag

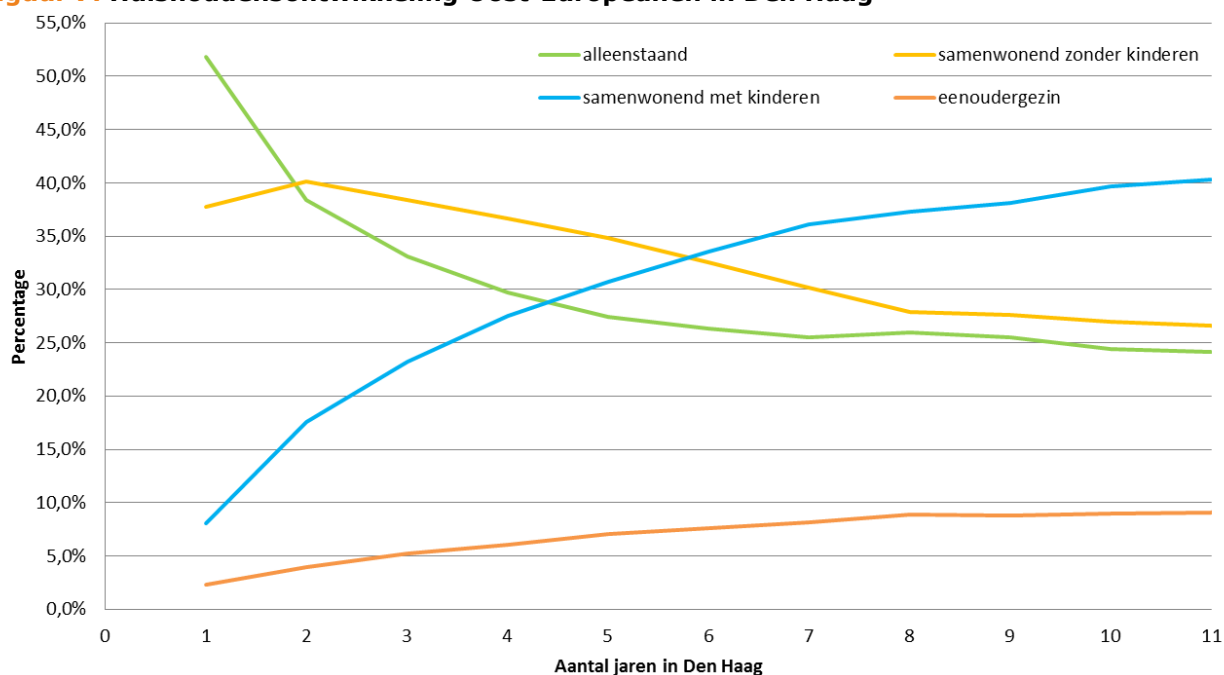

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Huishoudens en huishoudensontwikkeling

Het aantal Oost-Europese huishoudens in Den Haag groeide van bijna 2.000 in 2005 naar 14.410 in 2019. Meer dan de helft van de Oost-Europeanen komt als alleenstaande in Den Haag aan. Vijf jaar na aankomst blijkt nog maar ruim een kwart alleen te wonen. Bijna 40% komt Den Haag binnen als samenwonend zonder kinderen. Ongeveer 10% komt als huishouden mét kinderen naar Den Haag. De alleenstaanden die in Den Haag blijven wonen gaan na verloop van tijd voor een deel samenwonen (figuur 7).

Figuur 7. Huishoudensontwikkeling Oost-Europeanen in Den Haag

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

Van de samenwonenden zonder kinderen die in Den Haag blijven wonen, krijgt een deel kinderen. Het percentage samenwonenden zonder kinderen neemt daarmee af. Elf jaar na binnenkomst bestaat nog iets minder dan kwart van de Oost-Europese Haagse huishoudens uit dit huishoudentype. Door deze huishoudensvorming neemt het aantal en aandeel samenwonenden met kinderen door de jaren heen gestaag toe. Na elf jaar bestaat de helft van de Oost-Europese Haagse huishoudens die in Den Haag zijn gebleven uit een huishouden met kind(eren). Voor het grootste deel, veertig procent, zijn dit samenwonende paren met kinderen.

Woonlocatie en woonsituatie

In bijna elke wijk in Den Haag zijn Oost-Europeanen gevestigd (41 van de 44 wijken). Een aantal wijken springt eruit. Tabel 4 laat 10 wijken zien waar het grootste aandeel woont van de totale Oost-Europese populatie of waar een relatief groot aandeel in de wijk door Oost-Europeanen wordt gevormd. De (relatieve) groei van de Oost-Europese populatie heeft in het laatste jaar vooral in een vijftal wijken plaatsgevonden, te weten Groente- en Fruitmarkt, Rustenburg/Oostbroek, Bouwlust/Vrederust, Moerwijk en Laakkwartier/Spoorwijk. De Oost-Europese Hagenaars wonen voornamelijk in portiekwoningen, meestal in de particuliere huursector. Bij langer verblijf neemt echter het aandeel in een sociale huurwoning en ook het aandeel in een koopwoning toe.

Tabel 4. Spreiding Oost-Europeanen in Den Haag per wijk, 1-1-2019

Wijk	Aantal Oost Europeanen	Aandeel Den Haag	Aandeel in de wijk	Haagse bevolking	Groei Oost Europese populatie t.o.v. jaar eerder
20 Valkenboskwartier	1.354	5%	7%	18.292	5,9%
21 Regentessekwartier	875	3%	6%	13.834	10,8%
29 Schildersbuurt	1337	5%	4,2%	31.471	8,8%
30 Transvaalkwartier	1.958	7%	12%	16.257	10,3%
31 Rustenburg en Oostbroek	3376	12%	17,9%	18.856	9,8%
33 Bouwlust/Vrederust	1.763	6%	6%	29.106	5,5%
34 Morgenstond	1.234	4%	6%	19.363	6,7%
36 Moerwijk	1639	6%	7,7%	21.419	6,8%
37 Groente- en Fruitmarkt	448	2%	8,5%	5.261	5,2%
38 Laakkwartier en Spoorwijk	6260	23%	14,7%	42.459	8,7%
overige wijken	7.364	27%	2%	322.722	9,4%
Totaal	27.608	100%	9%	539.040	8,0%

Bron: Den Haag/DPZ/bewerking DSO/PSO

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Maart 2020

Inlichtingen

DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Sanne Stam (070 - 752 896 4 / sanne.pronk@denhaag.nl)
Roos Schreurs (06 - 500 532 32/ roos.schreurs@denhaag.nl)

De dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen veroorzaakt worden door afrondingen. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.